

KLASA: UP/I-344-01/15-05/12
URBROJ: 376-11-15-35
Zagreb, 23. rujna 2015.

Na temelju članka 12. stavka 1. točke 2. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13 i 71/14) radi provođenja regulatorne obveze nadzora cijena za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti je, u postupku pokrenutom na zahtjev trgovačkog društva Hrvatski Telekom d.d., na sjednici održanoj 23. rujna 2015. donijelo

ODLUKU

- I.** Trgovačko društvo Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Roberta Frangeša Mihanovića 9, može početi primjenjivati mjesečnu naknadu za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice u iznosu od 57,30 kn najranije osamnaest mjeseci od donošenja ove odluke.
- II.** Trgovačko društvo iz točke I. može početi primjenjivati mjesečnu naknadu za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice u iznosu od 48,61 kn najranije šest mjeseci od donošenja ove odluke.
- III.** Trgovačko društvo iz točke I. obvezno je primjenjivati mjesečnu naknadu za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice u iznosu od 43,61 kn do isteka ugovora o javnoj nabavi za ugovore o javnoj nabavi u kojima se usluga pruža putem usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji i usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa u slučaju kada krajnji korisnik ostvaruje osnovni pristup mreži putem operatora korisnika.
- IV.** Ukoliko trgovačko društvo iz točke I. namjerava početi primjenjivati cijene iz točke I. i II. izreke, obvezno je 30 dana od stupanja na snagu ove odluke objaviti na svojim internetskim stranicama izmijenjenu Standardnu ponudu Hrvatskog Telekoma d.d. za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji s ugrađenim novim cijenama i datumima primjene navedenih cijena u skladu s točkom I. i II. izreke.
- V.** U slučaju povećanja maloprodajnih cijena trgovačkog društva iz točke I. i društava pod njegovom kontrolom Iskon Interneta d.d., Zagreb, Garićgradska 18, i Optima Telekoma d.d., Zagreb, Bani 75/a, na njih se ne primjenjuje odredba članka 42.a stavka 10. točke 3. Zakona o elektroničkim komunikacijama.

Obrazloženje

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) je 10. srpnja 2015. zaprimila zahtjev trgovačkog društva Hrvatski Telekom d.d. (dalje: HT) za usklađivanjem cijene usluge izdvojenog pristupa lokalnoj petlji (dalje: LLU usluga) i usluge veleprodajnog širokopojasnog pristupa u slučaju kada krajnji korisnik ostvaruje osnovni pristup mreži putem operatora korisnika (dalje: NBSA usluga) s njihovim stvarnim troškovima.

HT smatra nužnim uskladiti cijenu LLU usluge s njezinim stvarnim troškovima budući da je HT do sada naplaćivao navedenu uslugu po cijeni koja je ispod stvarnih troškova te koja je kao takva poslovno neodrživa.

Naime, odlukom HAKOM-a od 18. prosinca 2013. (KLASA: UP/I-344-01/13-05/24, URBROJ: 376-11/13-10) HT-u je određena najviša razina mjesečne naknade za uslugu potpuno izdvojenog pristupa lokalnoj petlji na temelju bakrene parice u iznosu od 57,30 kn, pri čemu navedena mjesečna naknada ne smije dovesti do istiskivanja marže na maloprodajnoj razini odnosno razlika između ukupnih veleprodajnih i maloprodajnih troškova te maloprodajnih cijena HT-a ne smije istiskivati s tržišta ostale operatore. Također, u toj odluci je navedeno da s obzirom da postojeća mjesečna naknada za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji iznosi 43,61 kn, a najveći iznos mjesečne naknade za uslugu potpunog izdvojenog pristupa lokalnoj petlji može iznositi 57,30 kn, ukoliko HT želi mijenjati mjesečnu naknadu za navedenu uslugu, HT mora istovremeno sa zahtjevom za izmjenom Standardne ponude za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji dostaviti sve potrebne podatke kako bi HAKOM proveo test istiskivanja marže.

Imajući u vidu potrebu zaštite postojećih investicija LLU operatora, HT predlaže da HAKOM definira usklađivanje cijene LLU usluge sa stvarnim troškovima u dva koraka: u razdoblju od 1. rujna 2015. do 31. prosinca 2016. primjena cijene od 48,61 kn, a od 1. siječnja 2017. primjena cijene od 57,30 kn.

Nadalje, HT ističe kako usklađivanje cijene LLU usluge utječe i na cijenu NBSA usluge. Naime, izračun mjesečne naknade za NBSA uslugu je definiran odlukom HAKOM-a od 3. srpnja 2014. (KLASA: UP/I-344-01/13-05/38, URBROJ: 376-11-14-15) na način da uključuje mjesečnu naknadu za LLU uslugu. HT smatra kako je cijenu NBSA usluge potrebno jednokratno uskladiti sa stvarnim troškom LLU usluge budući da se radi o stvarnom trošku koji HT ima za pružanje NBSA usluge, na način da navedena cijena od 1. rujna 2015. iznosi 75,70 kn.

HT u svom zahtjevu navodi da kod usluge najma korisničke linije (dalje: WLR) nema promjena u odnosu na izračun predmetne cijene.

HAKOM je 14. srpnja 2015. zatražio operatore korisnike da se do 30. srpnja 2015. očituju na predložene izmjene veleprodajnih cijena. Na zahtjev operatora korisnika rok za očitovanje je produljen do 10. kolovoza 2015. Zaprimita su očitovanja sljedećih operatora: VIPnet d.o.o., Iskon Internet d.d. (dalje: Iskon), Amis Telekom d.o.o., Terrakom d.o.o., OT-Optima Telekom d.d. (dalje: Optima), H1 Telekom d.d. i Metronet telekomunikacije d.d.

U bitnome, svi operatori korisnici, osim Iskona i Optime, protive se traženom povećanju cijena, ističući kako ono može dovesti do poremećaja na tržištu i ugroziti opstanak preostalih alternativnih operatora. Posebice navode kako predloženo povećanje može ugroziti postupak

predstečajne nagodbe Optime. Međutim, Optima u svom očitovanju ne izražava istu zabrinutost.

Nadalje, HAKOM je zatražio mišljenje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: AZTN) o utjecaju zahtjeva HT-a za izmjenom veleprodajnih cijena na Optimu s obzirom na ispunjenje mjera definiranih uvjetno dopuštenom koncentracijom HT-a i Optime. Mišljenje AZTN-a je zaprimljeno 9. rujna 2015. AZTN ističe da u ovom trenutku nije moguće dati izvjesnu ocjenu utjecaja predmetnog zahtjeva HT-a na Optimu u dijelu ispunjenja mjera definiranih uvjetno dopuštenom koncentracijom HT-a i Optime s obzirom da isto ovisi o nizu elemenata koji neposredno i posredno mogu utjecati na parametre korisničke baze Optime, a koji u ovom trenutku nisu poznati. Prema mišljenju AZTN-a, taj utjecaj ovisi o budućim poslovnim odlukama Optime, a i ostalih operatora u dijelu cijena maloprodajnih usluga koje kao inpute koriste predmetne veleprodajne usluge HT-a. AZTN navodi kako buduće odluke pojedinih operatora o zadržavanju ili promjeni cijena maloprodajnih usluga na određeni način mogu odrediti ponašanje krajnjih korisnika usluga u smislu odluke o zadržavanju ili promjeni operatora te tako utjecati na pokazatelje parametara korisničke baze Optime.

U nastavku se daje obrazloženje odredbi izreke ove odluke.

Ad I. i Ad II.

Kao što je već navedeno, odlukom HAKOM-a od 18. prosinca 2013. HT-u je određena najviša razina mjesečne naknade za LLU uslugu u iznosu od 57,30 kn te je HAKOM definirao na koji način HT može zatražiti primjenu najviše razine cijena. Međutim, u navedenoj odluci HAKOM nije odredio rok u kojem se navedena cijena može početi primjenjivati. HAKOM je mišljenja, a što je i na tragu prijedloga HT-a, da se cijena od 57,30 kn ne može primijeniti u kratkom roku od podnošenja zahtjeva s obzirom da se radi o značajnoj promjeni cijene za LLU uslugu koja je trenutno 43,61 kn.

Također, HAKOM je mišljenja da je izmjenu LLU cijene potrebno provesti u fazama kako bi se operatori mogli pripremiti na značajne promjene koje izmjena veleprodajne cijene ima na njihovo poslovanje, a što nisu planirali u svojim poslovnim planovima. Slična prilagodba je bila primijenjena i za cijenu završavanja poziva gdje je bilo primijenjeno postupno usklađivanje cijena do *pure* LRIC razine (*glide path*). Naime, nagle promjene mogu imati negativan utjecaj na tržište, a HAKOM je ocijenio da upravo nagla promjena LLU cijene može imati negativan utjecaj kao što je bio ocijenjen utjecaj nagle promjene cijene završavanja poziva.

Stoga je HAKOM definirao da se prilagodba cijena na najvišu razinu izvrši na način da je najranije 6 mjeseci od donošenja ove odluke moguće primijeniti cijenu od 48,61 kn, a da se najranije 18 mjeseci od donošenja ove odluke može primijeniti cijena od 57,30 kn.

Trenutno je u tijeku ažuriranje troškovnog modela na temelju kojeg će se izračunati troškovi LLU usluge. Konačna odluka u navedenom postupku se očekuje krajem prvog tromjesečja 2016. U slučaju da se u tom postupku odredi neka druga najviša razina cijena, HT će u roku od najmanje 18 mjeseci od donošenja ove odluke moći primijeniti cijenu koja će u navedenom postupku biti definirana kao najviša razina cijena.

HAKOM ne prihvaća prijedlog HT-a da se NBSA usluga odmah u prvoj fazi uskladi sa stvarnim troškom LLU usluge. Naime, HAKOM je mišljenja kako nije opravdano favorizirati

jednu uslugu u odnosu na drugu, a time i neke operatore u odnosu na druge, uzevši u obzir i činjenicu da navedene usluge nisu bile dostupne na tržištu u isto vrijeme. Da je namjera HAKOM-a bila zaštititi ulaganja u LLU uslugu, već je u odluci od 3. srpnja 2014. (u kojoj su definirane NBSA cijene u primjeni od 1. listopada 2014.) trebalo biti definirano da se u izračun cijene NBSA uzima stvarni trošak LLU-a. HAKOM smatra kako bi različiti tretman otežao daljnji razvoj NBSA usluge koja je u značajnom porastu.

Pojedini operatori smatraju kako je potrebno zaustaviti ovaj postupak do završetka ažuriranja troškovnih modela koji je u tijeku. Kao što je prethodno navedeno, ažuriranje troškovnih modela i po potrebi izmjena cijena je planirana za kraj prvog tromjesečja 2016. U slučaju eventualne korekcije cijene na temelju troškovnih modela, uzevši u obzir mogući datum donošenja konačne odluke u ovom postupku, ostaje dovoljno vremena od ažuriranja modela do primjene cijene od 57,30 kn, odnosno neke druge najviše razine cijena koja će biti izračunata u modelu (više od 12 mjeseci).

Ad III.

HAKOM je odredio HT-u da mora primjenjivati mjesečnu naknadu za LLU u iznosu od 43,61 kn do isteka ugovora o javnoj nabavi za ugovore o javnoj nabavi u kojima se usluga pruža putem LLU usluge. S obzirom da izmjena LLU cijene izravno utječe na cijenu NBSA usluge, HAKOM je isto odredio i u slučaju NBSA usluge.

Naime, sukladno članku 41. stavku 11. ZEK-a, odredbe članka 42. i 42.a ZEK-a se ne odnose na ugovore sklopljene u postupku javne nabave. Takvim se korisnicima trebaju nastaviti pružati usluge po ugovorenim cijenama. Navedeno vrijedi kako za HT, tako i za sve ostale operatore. Stoga je HAKOM predvidio odgovarajuće vremenski ograničene izuzetke od primjene novih veleprodajnih cijena na operatore koji su u obvezi ispuniti odredbe ugovora o javnoj nabavi kako je određeno u točki III. izreke kako operatori korisnici ne bi trpjeli gubitke radi povećanja veleprodajnih cijena pri čemu ne mogu mijenjati maloprodajne cijene ugovorene u postupku javne nabave.

Operatori korisnici moraju na vrijeme obavijestiti HT o ugovorima sklopljenima u postupku javne nabave na koje se primjenjuje točka III. izreke te dokazati da se usluga javnim ponuditeljima u tim ugovorima pruža na temelju veleprodajnih usluga LLU i NBSA koje su predmet ove odluke.

Ad IV.

S obzirom da je HAKOM u točki I. i II. izreke ostavio mogućnost HT-u da najranije u definiranim rokovima od 18, odnosno 6 mjeseci od donošenja ove odluke primjeni definirane cijene, ukoliko HT namjerava početi primjenjivati navedene cijene HT je, u cilju pravne sigurnosti operatora korisnika, obvezan 30 dana od stupanja na snagu ove odluke objaviti izmijenjenu Standardnu ponudu Hrvatskog Telekomu d.d. za uslugu izdvojenog pristupa lokalnoj petlji s ugrađenim novim cijenama i datumima primjene navedenih cijena u skladu s točkom I. i II. izreke.

Ad V.

Ukoliko radi izmjene cijene za LLU uslugu iz točke I. i II. izreke, a posljedično i izmjene cijene NBSA usluge HT i društva pod njegovom kontrolom Iskon i Optima povećaju

maloprodajne cijene, navedena društva ne mogu se u ugovornim odnosima s korisnicima pozivati na odredbu članka 42.a stavka 10. ZEK-a s obzirom da se ne radi o izmjenama veleprodajnih cijena na koje nisu imali utjecaja. Naime, veleprodajne cijene se povećavaju na zahtjev HT-a, a s obzirom da su Iskon i Optima pod njegovom kontrolom i zajedno s HT-om čine HT grupu, odnosno jedinstveni gospodarski subjekt, nije moguće tumačiti da je izmjena veleprodajnih cijena bila izvan njihovog utjecaja.

Vezano uz ostale komentare i prijedloge operatora HAKOM se očituje kako slijedi.

Pojedini operatori smatraju kako je potrebna revizija maloprodajnih cijena HT-a i povezanih društava na svim tarifama i paketima na kojima nije zadovoljen test istiskivanja marže za sve korisnike (neovisno jesu li pod ugovornom obvezom ili ne) te da do izmjena veleprodajnih cijena nikako ne smije doći prije provođenja realnih testova istiskivanja marže ovisno o izmjenama maloprodajnih cijena i paketa HT-a. HAKOM ističe kako će test istiskivanja marže biti proveden za sve pakete HT-a, Iskona i Optime te će HT, Iskon i Optima morati podići cijene svih paketa koji ne prolaze test istiskivanja marže.

Jedan od operatora smatra kako je prije donošenja ove odluke potrebno napraviti reviziju testa istiskivanja marže uvažavanjem i uključenjem svih stvarnih troškova poslovanja operatora korisnika standardnih ponuda HT-a te da je potrebno osigurati primjerenu i održivu marginu poslovanja operatora korisnika standardnih ponuda temeljem WACC pokazatelja u odnosu na maloprodajne ponude HT-a i povezanih društava.

Nastavno na navedeni komentar, HAKOM ističe kako je metodologijom testa istiskivanja marže pojašnjen način na koji se dolazi do pojedinih troškova koji se koriste u testu istiskivanja marže. Prvi dio troškova predstavljaju veleprodajne cijene iz standardnih ponuda HT-a. Drugi dio su mrežni troškovi dobiveni na način da se BU-LRAIC+ troškovni model HT-a prilagodio mrežama ostalih operatora, dok treći dio čine maloprodajni troškovi HT-a uvećani za određeni *mark up*, pri čemu je *mark up* izračunat usporedbom istih troškova ostalih operatora. Na ovaj način, uzeti su u obzir troškovi poslovanja operatora korisnika standardnih ponuda HT-a. Ukoliko je potrebno revidirati pojedine stavke testa istiskivanja marže, HAKOM smatra da isto nije razlog da se odluka u ovom postupku ne donese. Nadalje, HAKOM ističe kako prilikom provođenja testa istiskivanja marže za maloprodajne ponude HT-a i povezanih društava uzima u obzir sve njihove troškove, uključujući i WACC.

Pojedini operatori smatraju kako HAKOM treba zatražiti od HT-a detaljno očitovanje o jasnom i nedvojbjenim opisu namjere promjene cijena WLR usluge s obzirom su da promjene cijene WLR-a od ključnog utjecaja na analizu učinaka na ostale operatore, krajnje korisnike i tržišno natjecanje.

Analizom tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike (KLASA: UP/I-344-01/14-03/05, URBROJ: 376-11-14-14) je definirano da se za WLR uslugu primjenjuje metodologija maloprodajna cijena minus u odnosu na standardni korisnički paket, što znači da cijena navedene veleprodajne usluge izravno ovisi o maloprodajnoj cijeni navedenog paketa. Također je propisano da se WLR cijena primjenjuje 45 dana od dana objave veleprodajne cijene. U slučaju da će HT radi povećanja LLU i NBSA cijene morati mijenjati cijenu standardnog korisničkog paketa ili da HT sam odluči mijenjati cijenu standardnog korisničkog paketa na način da se cijena standardnog korisničkog paketa poveća, primjenom metodologije maloprodajna cijena minus bi se povećala i cijena WLR usluge. Međutim, u slučaju povećanja cijene HT-ovog standardnog korisničkog paketa s

obzirom na primjenu metodologije maloprodajna cijena minus, operatorima korisnicima bi ostao veći apsolutni iznos između cijene HT-ovog standardnog korisničkog paketa i veleprodajne cijene WLR usluge. Operatori su upoznati s načinom izračuna WLR usluge.

Slijedom svega navedenog, HAKOM je temeljem članka 12. stavka 1. točke 2. i članka 62. stavaka 3. i 4. ZEK-a odlučio kao u izreci ove odluke.

Sukladno članku 22. stavak 5. ZEK-a o ovom prijedlogu provest će se javna rasprava.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

dr. sc. Dražen Lučić